

Veherex Schade N.V.

Jaarrapport 2016

Inhoudsopgave	Pagina
Bericht van de Raad van Commissarissen	2
Portret Veherex Schade N.V.	5
Verslag van de directie	6
Algemeen jaarbeeld	6
Ontwikkelingen in 2016	6
Plannen voor 2017	12
Jaarrekening	14
Balans per 31 december 2016	15
Winst-en-verliesrekening over 2016	16
Kasstroomoverzicht over 2016	17
Algemene toelichting	18
Toelichting op de balans per 31 december 2016	22
Toelichting op de winst-en-verliesrekening over 2016	29
Risicoparagraaf	33
Solvency II	37
Overige gegevens	39
Statutaire winstbestemming	39
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	40

Bericht van de Raad van Commissarissen

De door de directie opgemaakte jaarrekening over 2016 is door de Raad van Commissarissen besproken. Tevens heeft de Raad van Commissarissen kennis genomen van het jaarverslag van de directie over het boekjaar 2016. De directie heeft beheersprocessen en afsluitprocessen ingericht en op basis daarvan de verzekeringstechnische risico's gewaardeerd. Daarbij is gebruik gemaakt van externe deskundigen. Vervolgens heeft de externe accountant, Ernst & Young Accountants LLP (EY), de jaarrekening gecontroleerd, waarbij de voorziening voor verzekeringstechnische risico's een kernpunt is geweest van de controle. EY heeft bij de jaarrekening een goedkeurende verklaring afgegeven. De rapportage actuariële functie is opgesteld door de onafhankelijke sleutelfunctionaris Actuarieel T. Veerman van Triple A - Risk Finance Certification BV. EY heeft onder meer diens rapportage gebruikt als basis voor het oordeel over de verzekeringstechnische risico's.

Wij stellen de algemene vergadering van aandeelhouders voor om de jaarrekening 2016 vast te stellen. Voorts verzoeken wij de algemene vergadering van aandeelhouders om de directeuren decharge te verlenen voor het door hen in 2016 gevoerde bestuur en de commissarissen voor het door hen in 2016 uitgeoefende toezicht.

Overeenkomstig artikel 33 van de statuten staat de winst ter beschikking aan de algemene vergadering van aandeelhouders. Indien de algemene vergadering de jaarrekening vaststelt zoals deze is opgemaakt door de directie, dan bedraagt het resultaat na belastingen € 320 duizend. Wij stellen voor om dit bedrag gezien het voor VehereX vastgestelde kapitaalbeleid toe te voegen aan het eigen vermogen. Dit is in lijn met het kapitaalbeleid aangezien de SCR-ratio lager is dan 150%.

Governance, informatie, besproken punten, activiteiten

De Raad van Commissarissen heeft het gehele verslagjaar bestaan uit drie leden. De Raad hield vijf geplande vergaderingen, waarbij steeds alle in functie zijnde leden aanwezig waren. De Raad heeft het gebruik om voorafgaand aan haar vergadering informeel zonder de directie gezamenlijk de vergadering voor te bereiden. De vergaderstukken worden door de directie voor de vergadering aangeleverd. Van belang zijnde punten worden tussentijds aan de Raad voorgelegd zodat tijdigheid ten aanzien van de bedrijfsvoering gewaarborgd blijft. Verder volgt de Raad eigenstandig of via de directie algemene informatie uit externe bronnen zoals nieuwsberichten van DNB, het Verbond van Verzekeraars en gevestigde experts. De Raad ontvangt ook regelmatig informatie van de sleutelfunctionarissen en nodigt deze sleutelfunctionarissen indien gewenst uit voor deelname aan de vergadering.

In de gehouden vergaderingen heeft de Raad van Commissarissen stilgestaan bij de historie van VehereX en de rol die daaruit is voortgevloeid voor de 100% aandeelhouder, de Stichting ter Bevordering van Arbeidsparticipatie bij arbeidsongeschiktheid in de bedrijfstak Spoorwegen (Stiba). Besloten is de situatie niet te wijzigen en zo praktisch en efficiënt in het belang van VehereX samen te werken. Verder is met de directie meegedacht over het ontwikkelen van een los en onafhankelijk van SPF Beheer opererend bestuursbureau. Dit heeft als gevolg gehad dat VehereX vanaf 1 april 2016 een fulltime medewerker als hoofd van het bestuursbureau in dienst heeft genomen, naast de parttime directeuren.

In april 2016 heeft de heer Pothuizen aangekondigd per 1 januari 2017 af te treden als Algemeen Directeur. Derhalve heeft de Raad de procedure tot opvolging in 2016 gestart en de heer Nooij, in 2016 fungerend als directeur operations, voorgesteld aan de aandeelhouder om hem per 1 januari 2017 te benoemen als Algemeen Directeur. De aandeelhouder heeft met dit voorstel ingestemd en na

goedkeuring door DNB is de heer Nooij benoemd. Mevrouw M. Dhont is voorgedragen als nieuwe operationeel directeur. Na instemming van de aandeelhouder en DNB is de benoeming geëffectueerd per 1 april 2017. Voor de periode tussen 1 januari 2017 en 1 april 2017 heeft DNB aan VehereX dispensatie verleend voor een eenhoofdige directie. In deze periode is de heer Geene vanuit de Raad aangewezen om directer contact met de heer Nooij te onderhouden.

Bij de bespreking van het beleidsplan is ingegaan op de vraag of de strategie aanpassing behoeft nu met NS sociale eenheid een nieuwe polis in de vorm van individuele verzekeringen met semi-collectieve uitvoering is afgesloten. Aangezien deze polis overeenkomt met de huidige WIA producten en de kring van verzekerden, is er geen aanleiding om de bestaande strategie aan te passen.

Voorts zijn de meer gebruikelijke onderwerpen aan de orde geweest zoals de besluitvorming over de adviezen van de audit- en riskcommissie, de periodieke verslagen, de jaarrekening en het jaarverslag, het beleidsplan en de begroting 2017, de resultaatontwikkeling, en -uiteeraard- de marktpositie. De Raad was hiermee vooral in haar toezichhoudende rol actief. Vooral, maar niet alleen. De adviserende rol was er met name bij de verdere organisatieontwikkeling en het beoordelen van de nieuwe polis voor de NS sociale eenheid, het risico-assessment en het kapitaalbeleid.

De voorzitter van de Raad heeft functioneringsgesprekken gevoerd met de directie. In haar rol als werkgever heeft de Raad de 100%-aandeelhouder verzocht de salarissen van de directie te verhogen. De aandeelhouder heeft hiermee ingestemd. In de relatie-/ambassadeursrol hebben enige leden van de Raad contact gehad met medewerkers van de NS sociale eenheid en zijn zij aanwezig geweest op de jaarlijkse klantendag van VehereX.

In 2016 heeft de Raad evenmin aanleiding gezien om beslissingen te nemen die contrair aan de adviezen van de directie zouden zijn geweest. Het door de directie voorgelegde Auditplan 2016 behoefde niet met vanuit de Raad geïnitieerde audits aangevuld te worden.

De Raad van Commissarissen heeft ook in 2016 zijn functioneren geëvalueerd, deze keer onder leiding en coördinatie van een externe partij, te weten Board in Balance BV. Alhoewel het totaalbeeld van de evaluatie positief is, zijn er enkele leer- en actiepunten naar voren gekomen die door de Raad zijn (h)erkend. Met deze input is de Raad constructief aan de slag gegaan. Voorts heeft de Raad het document "Evaluatie functioneren directie 2015", opgesteld door de directie, ontvangen en met de directieleden besproken. De aandacht voor permanente educatie van zowel de Raad als de directie kreeg in 2016 vorm door middel van een in-company dagprogramma, op het door de Raad gekozen onderdeel schadelastbeheersing. Hiernaast bezochten alle commissarissen enige seminars die DNB organiseerde.

De Raad heeft kennisgenomen van het feit dat EY, gezien de accountantsrichtlijnen, na het boekjaar 2016 moet stoppen als accountant bij VehereX. Daarom is een offertetraject gestart. De offertevergelijking heeft ertoe geleid dat de keuze is gevallen op KPMG als opvolger van EY, met ingang van het boekjaar 2017.

Audit- en riskcommissie

VehereX kent een auditcommissie, die ook als riskcommissie fungeert. Deze wordt gevormd door de drie commissarissen, met de heer Geene als voorzitter. Ook de audit- en riskcommissie hield in 2016 vijf vergaderingen. De vergaderingen werden alle bijgewoond door de directie. Een aantal is bijgewoond door sleutelfunctionarissen. De auditcommissie heeft kennisgenomen van het vertrek van de heer Van Dolder als risicomanager en is hem dankbaar voor de wijze waarop hij het bewustzijn van risico's heeft vergroot. De auditcommissie heeft de directie positief geadviseerd om de

sleutelfunctionarissen Risk en Compliance aan één organisatie uit te besteden. Derhalve is ook afscheid genomen van NCI als compliance-officer.

Tenslotte

De Raad van Commissarissen spreekt zijn waardering en dankbaarheid uit naar de directie en alle betrokkenen voor hun grote inzet in het afgelopen jaar. Een bijzonder woord van dank is er voor de heer A.E.C. Pothuizen die de afgelopen 10 jaar als Algemeen Directeur een uitstekende bijdrage heeft geleverd aan de opbouw, ontwikkeling en resultaten van VehereX.

Utrecht, 17 mei 2017

Raad van Commissarissen VehereX Schade N.V.

A.J.A. Wiechmann, president-commissaris

E. Rekker

A. Geene

Portret Veherex Schade N.V.

Veherex Schade N.V. (hierna te noemen: Veherex) is een verzekeraar die zich richt op het verzekeren van arbeidsongeschiktheidsrisico's voor ondernemingen en haar werknemers. Veherex heeft voornamelijk klanten uit de bedrijfstakken spoorwegen en openbaar vervoer (OV). Ook enige daaraan gelieerde bedrijven maken deel uit van de portefeuille. Veherex biedt maatwerkverzekeringen die aansluiten op de cao's van de genoemde bedrijfstakken of ondernemingen. Veherex heeft 21 ondernemingen als klant.

De aandelen van Veherex zijn voor 100% in het bezit van de Stichting ter Bevordering van Arbeidsparticipatie bij arbeidsongeschiktheid in de Bedrijfstak Spoorwegen (STIBA).

Het beleid van Veherex richt zich op het aanbieden van kwalitatief hoogwaardig maatwerk. Veherex is ook graag bedrijven van dienst die gelieerd zijn aan ondernemingen in de bedrijfstakken spoorwegen en openbaar vervoer, maar andersoortige activiteiten uitvoeren.

Het voorkomen van uitval vanwege arbeidsongeschiktheid is in het belang van Veherex. Daarom richt Veherex zich tevens op maatregelen tot schadelastbeheersing. Die beogen een verlaging van de schadelast voor zowel Veherex als de verzekerde werkgevers, waardoor de premie op een acceptabel niveau gehouden kan worden.

In het geval zich een bedrijf meldt van buiten de OV-sector, zal Veherex eerst beoordelen of dit bedrijf past in de portefeuille en indien dit het geval is, overwegen om een offerte uit te brengen.

Veherex heeft de operationele activiteiten uitbesteed aan SPF Beheer B.V. (hierna: SPF Beheer). Het eerstelijns actuariaat is belegd bij Triple A - Risk Finance. De sleutelfuncties worden alle verzorgd door externe partijen. Het bestuursbureau van Veherex zorgt voor de coördinatie en regie op de uitbestedingsrelaties.

Verslag van de directie

Algemeen jaarbeeld

De directie heeft in 2016 dertien formele vergaderingen gehouden. Tussentijds hielden de directieleden frequent bilateraal overleg. De directie woonde vijf reguliere bijeenkomsten van de Raad van Commissarissen en de auditcommissie van Veherex bij.

In 2016 zijn de zaken voor Veherex conform planning en verwachting verlopen. Met name de verslaglegging naar DNB in het kader van Solvency II heeft hierbij aandacht gevraagd.

Veherex heeft vanaf 1 april 2016 een van SPF Beheer onafhankelijk opererend bestuursbureau. Dit bestuursbureau heeft de beleidsvoorbereidende en coördinerende activiteiten van SPF Beheer overgenomen en voert de regie over alle uitbestedingen. Bestuursondersteuning en control zouden eigenlijk ook vanuit het bestuursbureau uitgevoerd moeten worden. Uit continuïteitsoverwegingen is evenwel besloten deze werkzaamheden voorlopig nog op basis van de SLA van SPF Beheer te betrekken. Verder berusten de (verzekerings-)administratie en het beheer van de beleggingen bij SPF Beheer. De uitbesteding aan andere organisaties wordt hierna behandeld.

In oktober 2016 heeft een eerste evaluatie over de nieuwe werkwijze en samenwerking plaatsgevonden. Dit heeft, behoudens een uitbreiding van de productportefolio, niet geleid tot aanpassingen in de voor 2016 en 2017 afgesloten uitbestedingsovereenkomst annex service level agreement.

De voornaamste onderwerpen van directieaandacht komen hierna in uitgebreidere vorm aan de orde.

Ontwikkelingen in 2016

Governance

Veherex heeft een tweehoofdige directie. De directieleden zijn qua aandachtsgebieden complementair en hebben in 2016 als taakverdeling gehanteerd:

- *A.E.C. Pothuizen*: leiding van de organisatie/directie, contact met de Raad van Commissarissen, auditing, compliance, risicobeleid en uitbestedingsbeleid.
- *E.E.W. Nooij*: acquisitiebeleid, productie, activiteiten en maatregelen in het kader van het terugdringen van arbeidsongeschiktheid en het bevorderen van re-integratie, vermogensbeheer, administratie en financiën, actuaariaat, facilitaire processen (inclusief informatiesystemen) en communicatie.

Tot de gezamenlijke aandachtsgebieden van de directieleden behoren beleid en strategie, klant-beheer, verslaglegging, contacten met toezichthouders, contacten met het Verbond van Verzekeraars en deskundigheidsbevordering.

De directieleden hebben een arbeidsovereenkomst met Veherex.

De heer Pothuizen is met ingang van 1 januari 2017 teruggetreden als Algemeen Directeur. De heer Nooij is de heer Pothuizen vanaf die datum opgevolgd als Algemeen Directeur. Aangezien de benoemingsprocedure voor een opvolger voor de heer Nooij per 1 januari 2017 nog niet was afgerond opereerde de heer Nooij vanaf 1 januari 2017, met ontheffing van DNB, als eenhoofdige directie. De voorzitter van de audit- en riskcommissie was betrokken bij majeure zaken en had wekelijks contact

met de heer Nooij. Inmiddels is mevrouw M. Dhont per 1 april 2017 tot operationeel directeur benoemd, zodat VehereX vanaf die datum weer functioneert met een tweehoofdige directie.

De directie legt ieder kwartaal aan de Raad van Commissarissen verantwoording af. Format en inhoud zijn in overleg bepaald. Ieder kwartaal is het risicobeeld hierin geïncorporeerd.

De directie stelt jaarlijks een plan op om haar deskundigheid op peil te houden. In 2016 is een in-company-studiedag belegd en woonden de directieleden DNB-seminars bij.

De Raad van Commissarissen voert jaarlijks beoordelingsgesprekken met de leden van de directie; in het voorjaar 2017 over het functioneren in 2016.

In juli 2016 heeft DNB het jaarlijks toezichtgesprek met de directie VehereX gehouden. Daarin is een terugkoppeling gegeven op de ORSA 2015 en is de risicobeoordeling van VehereX door DNB besproken. Tevens heeft in september 2016 voor de eerste maal een zogeheten TPO (tripartiete overleg) met DNB, de externe accountant en directie VehereX plaatsgevonden. Ook de sleutelfunctionarissen waren bij dit overleg aanwezig. Tijdens dit gesprek is eveneens van de diverse zijden stilgestaan bij de producten van en risico's voor VehereX. Tevens is gesproken over de mogelijke gevolgen voor verzekeraars als VehereX met betrekking tot de toename van eisen in het kader van rapportages en verslaglegging. De criteria over proportionaliteit zijn hierbij nog onduidelijk.

Sleutelfunctionarissen

Voor de beheersing van alle aan het verzekeringsbedrijf verbonden risico's hanteert VehereX, conform de eisen in de richtlijnen van Solvency II, het 'three lines of defence'-governancemodel. De eerste lijn is die van de zelfcontrole in de uitvoering. De tweede lijn wordt gevormd door drie als zodanig benoemde "sleutelfunctionarissen", met als discipline *actuarieel*, *compliance* en *risicomanagement*. Tot slot is de derde lijn de *IAF (Internal Audit Functie)*; de internal auditor beoordeelt bestaan en werking van procedures in de tweede en eerste lijn.

De sleutelfunctionaris Risicomanagement in 2016 was de heer mr. C.J. van Dolder, verbonden aan de Stichting Spoorwegpensioenfonds. Deze rol is per 1 januari 2017 overgenomen door de heer A. Poel, werkzaam bij Charco & Dique.

De sleutelfunctionaris Compliance is in 2016 ingevuld door mevrouw B.L.M. Ouwkerk, verbonden aan het Nederlands Compliance Instituut. De directie heeft in oktober 2016 besloten de sleutelfunctionarissen Risk en Compliance van één onderneming te willen betrekken. Dit heeft tot gevolg dat de sleutelfunctionaris compliance vanaf 1 januari 2017 wordt ingevuld door de heer M. Snijder, werkzaam bij Charco & Dique. De charters voor de sleutelfunctionarissen Risk en Compliance zullen in 2017 aan de nieuwe situatie worden aangepast.

De sleutelfunctionaris Actuarieel is de heer T. Veerman, verbonden aan Triple A – Risk Finance Certification.

Per 1 januari 2016 is mevrouw M. van Maarseveen, verbonden aan Van Maarseveen audit services, de sleutelfunctionaris internal audit.

Met al de sleutelfunctionarissen heeft VehereX uitbestedingsovereenkomsten gesloten.

Ieder jaar belegt de Risicomanager een assessment waaraan naast de directie de Raad van Commissarissen, de sleutelfunctionarissen en het hoofd van het bestuursbureau VehereX deelnemen. De resultaten van het assessment zijn input voor de jaarlijkse ORSA en het kapitaalbeleid.

De Compliance Officer heeft in 2016 een risico-inventarisatie gehouden in verband met de SIRA (Systematische Integriteit Risico Analyse) en de gedragscode vernieuwd.

De sleutelfunctionaris Actuarieel heeft een beoordeling gedaan over het jaarwerk, de Day 1 Rapportage, het herverzekeringsbeleid, het premiebeleid en de ORSA.

De internal auditor heeft voor het op te stellen auditplan een risico-inventarisatie gehouden en de uitbestedingsovereenkomsten beoordeeld. De geplande audit over risicomangement is vanwege de wijziging in de uitbesteding uitgesteld tot in 2017.

Elke sleutelfunctionaris heeft de bevoegdheid om in bijzondere gevallen rechtstreeks de voorzitter van de auditcommissie VehereX te benaderen.

Risk appetite

In het algemeen heeft de directie de volgende risicopreferenties vastgesteld als toetssteen voor het te voeren beleid:

- VehereX wil risico's verzekeren die betrekking hebben op arbeidsongeschiktheid en de schadelast die hieruit kan voortvloeien minimaliseren;
- VehereX wil op maat gesneden producten aanbieden aan de branches spoor en openbaar vervoer in Nederland;
- VehereX wil een financieel solide verzekeraar zijn met een uitstekende reputatie;
- VehereX wil producten en diensten aanbieden met een relatief goede prijs-/kwaliteitverhouding;
- Het minimaal behalen van een zodanig rendement, dat dit leidt tot de gewenste solvabiliteit gegeven het beoogde risicoprofiel.

De strategie van VehereX is: het aanbieden van collectieve arbeidsongeschiktheidsverzekeringen aan ondernemingen in de spoorsector en de sector openbaar vervoer, alsmede het vergroten van de tevredenheid van bestaande klanten. In het verlengde van het verzekeren van arbeidsongeschiktheidsrisico's richt VehereX zich tevens op maatregelen tot schadelastbeheersing. De strategie die VehereX hanteert betekent dat de directie zich in principe beperkt tot de markt waarmee zij van oudsher bekendheid heeft en tot verzekeringsproducten waarin zij haar specialisme heeft. Daarmee wordt het risico van de bedrijfsvoering beperkt.

De directie heeft in 2016 een verder onderzoek gedaan of het in het kader van de risk appetite gewenst is om een herverzekeringscontract af te sluiten. De directie heeft besloten, gezien de gezonde financiële positie, dat de risico's hierin opgevangen kunnen worden. Wel is besloten dit onderzoek naar herverzekering elk jaar te herhalen. Tevens wordt hierbij opgemerkt dat VehereX voor de risico's in de portefeuille openbaar vervoer via co-assurantie enige dekking heeft en dat het terrorismerisico is afgedekt middels deelname aan de regeling van de Nederlandse Herverzekeringsmaatschappij voor Terrorismeschaden N.V. (NHT).

Invoering Solvency II

Het meest ingrijpend in 2016 is de invoering van de nieuwe toezichtwetgeving geweest: Solvency I is vervangen door de nieuwe toezichtwetgeving Solvency II. Hiermee zijn voor verzekeraars op Europees niveau risicogebaseerde kapitaaleisen geïntroduceerd en wordt de balans op marktwaarde gewaardeerd. Verzekeraars, en dus ook VehereX, moeten kapitaal aanhouden (de Solvency Capital Requirement, ofwel: SCR) voor het geval de technische voorziening niet toereikend zou blijken om aan alle verplichtingen te kunnen voldoen.

VehereX heeft zich de afgelopen jaren voorbereid op deze verandering. Onder andere is er jaarlijks een ORSA opgesteld waarmee meer inzicht is verkregen in de risico's voor VehereX en de effecten van die risico's op onder andere de SCR indien die zich voordoen. Daarnaast introduceert Solvency II

een nieuw, zeer uitgebreid rapportagekader waarbij de rapportageprocessen bovendien sneller moeten worden doorlopen. Solvency II zal dus ook na 2016 de nodige extra aandacht blijven vergen.

In de Day 1 Rapportage die VehereX naar DNB heeft toegezonden, is de Solvency II-startpositie van VehereX weergegeven per 1 januari 2016. De SCR-ratio per 1 januari 2016 bedraagt 147%. Dit percentage ligt boven de vastgestelde interne norm van VehereX (130%) en ruim boven wat minimaal wettelijk is vereist (100%). De SCR-ratio is de verhouding tussen het eigen vermogen van de verzekeraar en de solvabiliteitskapitaalvereiste (SCR) onder Solvency II. Een hogere SCR-ratio duidt op een meer solide solvabiliteitspositie. De SCR-ratio ultimo 2016 bedraagt 140%.

Risicomanagement

In 2016 is onder leiding van de risicomanager het risico-assessment gehouden waaraan de Raad van Commissarissen, directie en sleutelfunctionarissen van VehereX hebben deelgenomen. De in het risico-assessment van 2015 benoemde risico's zijn nog steeds actueel, maar er is wel sprake van enige accentverschuiving. Het risico-assessment is mede gebruikt als input voor het opstellen van de ORSA waarin is uitgewerkt (in diverse scenario's) wat de effecten zijn van de belangrijkste risico's als die zich voor zouden doen. In het nieuwe kapitaalmanagementbeleid is beschreven welke acties de directie zal ondernemen indien als gevolg hiervan de SCR-ratio onder de interne norm van 130% daalt. Daarnaast is ook een SIRA gemaakt. Er is in beeld gebracht waar VehereX integriteitsrisico's loopt en wat de aard en de omvang is van deze risico's. Verder is het van belang te vermelden dat VehereX zich committeert aan de Gedragscode Verzekeraars van het Verbond van Verzekeraars. Hieronder is een aantal belangrijke risico's benoemd, met de corresponderende beheersmaatregelen of actiepunten:

- Het risico dat door de lage rente in de basispremie een te hoog rendementspercentage gehanteerd wordt. Door het besluit in 2016 om de rekenrente te verlagen van 3% naar 1% is het risico weliswaar verlaagd, maar nog steeds reëel. De renteontwikkeling blijft samen met de duration een voortdurend punt van aandacht. Bij de bepaling van de technische voorziening ultimo 2015 is al rekening gehouden met de lagere rekenrente.
- Met betrekking tot het beleggings- en marktrisico is het uitgangspunt dat VehereX zoekt naar een goede balans tussen enerzijds het beperken van beleggingsrisico en anderzijds het behalen van een rendement dat tenminste voldoet aan de rendementseis. In 2017 zal een belangrijk deel van de leningenportefeuille van VehereX worden afgelost, hetgeen gezien de lage rentestand een extra herbeleggingsrisico met zich meebrengt. Het beleggingsbeleid is gericht op een beperkt risicoprofiel en is als zodanig uitgewerkt in een beleggingsmandaat waardoor de beleggingen binnen heldere en vooraf vastgestelde kaders worden uitgevoerd. Periodiek worden de beleggingsresultaten gemonitord, opdat tijdig bijgestuurd kan worden. Het afgewogen beleggingsbeleid leidt tot een beperkt spread- en concentratierisico.
- Onder Solvency II is het van belang om de cashflow van de vastrentende beleggingen af te stemmen op die van de verplichtingen. VehereX tracht zoveel mogelijk de rentegevoeligheid van de vastrentende beleggingen af te stemmen op die van de verplichtingen. De rentecurve (van korte naar lange rente) kan een andere vorm aannemen zodat de korte rente meer of minder wijzigt dan de lange rente. Ingeval de verplichtingen en de vastrentende waarden meer dezelfde looptijden hebben, zijn de gevolgen voor VehereX beperkt. Als hier verschil in zit, is er wel sprake van een renterisico.

In 2016 heeft VehereX een eigen incidentenregister ingericht en ook met SPF Beheer afspraken gemaakt over een terugkoppeling betreffende incidenten die verband houden met de werkzaamheden

die voor Veherex worden uitgevoerd. Middels de kwartaalrapportages wordt hierover sindsdien gerapporteerd aan de Raad van Commissarissen.

Sinds 1 januari 2016 geldt de plicht om melding te maken van datalekken aan de Autoriteit Persoonsgegevens. In 2016 hebben zich geen datalekken voorgedaan en is melding hiervan dus niet aan de orde geweest. Veherex heeft geen melding hoeven maken van andere incidenten en SPF Beheer heeft in haar terugkoppelingen in 2016 eveneens aangegeven dat zich geen incidenten hebben voorgedaan die Veherex betreffen.

Ontwikkelingen binnen de portefeuille

Ultimo 2016 waren er met 21 ondernemingen 27 polissen afgesloten. De relatief jonge verzekeraar die Veherex (nog) is -opgericht in 2007- beschikte in haar korte geschiedenis aanvankelijk nauwelijks over eigen schadecijfers en ervaringen die gebruikt konden worden om er actuariële berekeningen “met toekomstwaarde” op te baseren. Die data zijn sinds vorig jaar voldoende beschikbaar. Het actuariële bureau Triple A - Risk Finance heeft in 2016 de prolongatiepremies voor 2017 vastgesteld waarbij naast de branchecijfers de historische schadecijfers van Veherex als input hebben gediend. Bij de berekening van de prolongatiepremies is ook rekening gehouden met relevante (wets)wijzigingen en andere externe factoren.

De verwachtingen ten aanzien van arbeidsongeschiktheidsduur en –kans moeten zo goed mogelijk worden ingeschat om het verzekeringstechnisch risico te beperken. In 2016 was er bijzondere aandacht voor het risico betreffende de zogenaamde ‘flexwerkers’ die ingaande 2017 een belangrijke rol speelt voor ERD WGA-verzekeringen. Bekend is dat de instroom in de WGA van flexwerkers hoger is dan van medewerkers die in vaste dienst zijn. Om meer inzicht in dit risico te krijgen is in 2016 bij de klanten van Veherex een uitvraag gedaan naar het aantal flexwerkers waarmee men werkt en de in het verleden ontstane ‘flex-schades’ die geleid hebben tot een uitkering van het UWV. Hiermee was het mogelijk om de onzekerheid over hoe dit risico moet worden ingeschat te verminderen en een adequate premie voor het ERD WGA-flex risico ingaande 2017 vast te stellen. Deze premies zijn in de prolongatievoorstellen voor 2017 opgenomen.

De meeste contracten zijn afgesloten voor een periode van 1 jaar. Voor het nieuwe product dat Veherex in 2016 heeft ontwikkeld en dat ingaande 2017 gevoerd gaat worden (de WGA-Hiaat Verzekering Extra) geldt echter een looptijd van 3 jaar; in de premiestelling is door middel van een premieopslag rekening gehouden met het extra risico dat dit met zich meebrengt. Bijzonder is verder dat dit een semicollectief contract is dat het risico van autoselectie met zich meebrengt. Dat is een nieuw risico voor Veherex ingaande 2017. Door strikte eisen te stellen aan het moment en de manier van aanmelding van de werknemers wordt het risico van autoselectie beperkt.

Bij de ontwikkeling van de WGA-Hiaat Verzekering Extra is het PARP-proces (Product Approval and Review Process) de leidraad geweest. Behalve dat het PARP-proces van belang is voor ontwikkeling van nieuwe producten, is dit proces ook van belang om bestaande producten periodiek te reviewen. In 2017 zal het PARP-proces voor het eerst integraal onderdeel uit gaan maken van het prolongatieproces. Dat betekent dat jaarlijks de producten van Veherex zullen worden gereviewd aan de hand van de opgestelde criteria, alvorens de prolongatievoorstellen uit te brengen.

Schadelastbeheersing

Juist met het oog op kostenbeheersing zijn de activiteiten met betrekking tot schadelastbeheersing die Veherex aan haar klanten biedt eens te meer van belang. Een adequate schadelastbeheersing is cruciaal om de premietarieven ook in de toekomst betaalbaar te kunnen houden. Voor schadelastbeheersing ten behoeve van (de klanten van) Veherex waren (op inhuurbasis) vier arbeidsdeskundigen beschikbaar. Waar deze activiteiten voorheen vrijwel uitsluitend betrekking

hadden op arbeidsongeschikte werknemers van NS en ProRail, is deze dienstverlening de laatste jaren uitgebreid tot ook andere klanten van VehereX. In 2016 is verder gestart met het (op beperkte schaal) aanbieden van ondersteunend casemanagement. Hiervan maakte met name NS gebruik. De activiteiten van de arbeidsdeskundigen en van het ondersteunend casemanagement hebben vooral betrekking op het zoveel mogelijk voorkomen van instroom van nieuwe uitkeringsgerechtigden.

Daarnaast is er in 2016 ook aandacht geweest voor het bevorderen van de uitstroom. Met behulp van een re-integratiebureau zijn er herkeuringen aangevraagd. Herkeuringen kunnen er in bepaalde gevallen voor zorgen dat de uitkering kan worden verlaagd of gestopt. De resultaten hiervan zijn positief en daarom zullen deze activiteiten worden gecontinueerd. De meeste klanten van VehereX zijn ook zelf actiever geworden op het gebied van schadelastbeheersing. Zo heeft bijvoorbeeld NS Stations Retailbedrijf, net als in 2015, concrete resultaten geboekt door arbeidsongeschikte werknemers te laten herkeuren.

Vermogensbeheer

In het verslagjaar daalde de rente opnieuw. De Nederlandse 10-jarige rente op staatsobligaties was begin augustus zelfs heel even negatief. De 10-jarige rente sloot het jaar af op een niveau van 0,47%. De aandelenmarkt steeg licht. De Europese aandelenmarkt steeg met bijna 5%. De kredietopslag voor bedrijfsobligaties daalde met 0,3 procentpunt naar 0,64%. Bedrijfsobligaties bieden nog een rendement rond het niveau van de rekenrente van 1% die VehereX hanteert. De directie heeft in 2016 dan ook de beschikbare middelen belegd in bedrijfsobligaties. Het gewicht van bedrijfsobligaties is in de verslagperiode gestegen naar bijna 23%. Hierbij dient aangetekend te worden, dat er belegd wordt in obligaties van gezonde ondernemingen met een stabiele cashflow. Het kredietrisico wordt hiermee laag gehouden. Het rendement op de beleggingen op basis van de marktwaarde van de portefeuille bedroeg in 2016 1,5%. Aandelen behaalden het hoogste rendement, namelijk 4,6%. Het rendement op de obligaties was 1,1%. Vooral in het laatste kwartaal tekende zich een voorzichtige stijging van de rente af.

De directie heeft besloten om het beleggingsbeleid in 2017 te continueren. Zolang de rente op staatsleningen onder de gehanteerde rekenrente blijft, wordt de nadruk gelegd op bedrijfsobligaties bij de belegging van de beschikbare liquide middelen.

Financiële ontwikkelingen en kapitaalmanagementbeleid

In december 2016 is bij DNB de ORSA naar de stand van 31 december 2015 ingediend. De SCR-ratio per ultimo 2015, zoals berekend in deze ORSA, is logischerwijs gelijk aan de SCR-ratio op 1 januari 2016 zoals opgegeven in de Day 1 Rapportage. De afkorting ORSA staat voor de Own Risk and Solvency Assessment die iedere verzekeraar onder Solvency II verplicht is uit te voeren en vast te leggen. De ORSA richt zich op de eigen beoordeling van de risico's en de daarbij behorende kapitaalbehoefte van de verzekeraar. In de ORSA wordt zichtbaar gemaakt wat de gevolgen zijn voor de (kapitaalspositie van de) verzekeraar als de risico's zich daadwerkelijk manifesteren, of als een combinatie van deze risico's zich voordoet. De gevolgen hiervan worden geprojecteerd op en doorgerekend over een periode van meerdere jaren.

De directie is van mening dat de belangrijkste risico's van VehereX tot uiting komen in de ORSA. De gepresenteerde ORSA-projecties zijn, rekening houdend met de inherente onzekerheden bij toekomstprojecties, adequaat vastgesteld. Bij de berekening van de toekomstige solvabiliteitspositie is uitgegaan van als realistisch beschouwde aannames. De solvabiliteit ontwikkelt zich gedurende de projectieperiode in de eerste jaren negatief. Een van de oorzaken hiervan is de komst van 'WGA-flex'

en de introductie van het nieuwe product WGA-Hiaat Verzekering Extra. Dit leidt tot sterk verhoogde voorzieningen. In de jaren 2017 en 2018 wordt voor deze risico's een IBNR-voorziening gevormd die pas vanaf 2019 zal worden aangewend voor de verwachte vorming van schadevoorzieningen. Indien en zodra de SCR-ratio onder de interne norm van 130% komt, zullen er maatregelen worden genomen zoals beschreven in het kapitaalmanagementbeleid.

Eind 2015 is er door de directie voor gekozen om voor het jaar 2016 de hierboven genoemde interne norm van 130% te hanteren met betrekking tot de minimale SCR-ratio als grens voor het starten van managementacties. Nu Solvency II daadwerkelijk enige tijd van kracht is en de ORSA 2016 is opgesteld, is er meer inzicht gekomen in de volatiliteit en de ontwikkeling van de SCR-ratio in de diverse scenario's die doorgerekend zijn. De directie is daardoor van mening dat het blijven hanteren van een 'harde' norm voor de SCR-ratio ongewenst is. Deze zou er in kunnen resulteren dat er te snel en te hard ingegrepen zou moeten worden (met mogelijk ongunstige gevolgen voor VehereX op de langere termijn) in een situatie die niet direct als urgent hoeft te worden beoordeeld. Het hanteren van een 'gelaagde' norm kan dit voorkomen. Bijvoorbeeld kan in een bepaalde situatie de verwachting zijn dat de SCR-ratio zich zal herstellen of in ieder geval niet verder zal dalen (geen trend). Ook kan het zijn dat de directie bewust bepaalde beslissingen neemt die (tijdelijk) leiden tot een lagere SCR-ratio, zoals de introductie van een nieuw product. Besloten is derhalve om in plaats van een 'harde' norm van 130% voortaan een 'gelaagde' norm te gaan hanteren vanaf 130%. Dat betekent dat naarmate de SCR-ratio lager is, er harder ingegrepen zal gaan worden om ervoor te zorgen dat de SCR-ratio zich herstelt en weer voldoet aan de interne norm. In het kapitaalmanagementbeleid is bijvoorbeeld expliciet beschreven welke actie moet worden ondernomen als de SCR-ratio daalt tot 120% en wat er moet gebeuren als de SCR-ratio daalt tot 110% (inzetten op meerdere acties die tegelijk worden uitgevoerd).

Door VehereX worden per kwartaal berekeningen gemaakt van de solvabiliteitspositie en technische voorzieningen op Solvency II-basis.

Resultaten

Over 2016 heeft VehereX een positief nettoresultaat behaald van € 320 duizend (2015: € 86 duizend). VehereX wil een solide verzekeraar zijn. De aandeelhouder ondersteunt deze lijn. Daarom is vanaf het ontstaan van VehereX de winst om die reden lange tijd jaarlijks toegevoegd aan het eigen vermogen.

In het kapitaalbeleid is nu bepaald dat de winst binnen de onderneming wordt gehouden zolang de SCR-ratio niet hoger is dan 150%. Er is dan de mogelijkheid om het eigen vermogen te versterken, hetgeen gezien de huidige marktomstandigheden en het feit dat VehereX als beleid heeft geen vreemd vermogen aan te trekken, wenselijk is. Tussen de aandeelhouder en de directie bestaat overeenstemming over de ondernemingsstrategie die de continuïteit en lange levensduur van VehereX stelt boven (korte termijn-)winstmaximalisatie. Ultimo 2016 is de SCR-ratio uitgekomen op 140%. Daarom stellen we de aandeelhouder voor om de winst over 2016 toe te voegen aan het eigen vermogen.

Plannen voor 2017

De directie VehereX continueert de uitvoering van de strategie zoals die in 2012 is vastgesteld. Deze richt zich op optimalisatie van de diensten. Ook in 2017 zal het gegeven dat VehereX nagenoeg al haar activiteiten laat verrichten door derden veel aandacht en inspanning van de directie vergen. Leidende rode draad hierin is dat de directie van VehereX veel kan en mag uitbesteden, maar wel de uitbestede activiteiten volstrekt onder (zelfstandige) beheersing moet hebben.

Utrecht, 17 mei 2017

Directie Veherex Schade N.V.

E.E.W. Nooij, algemeen directeur

M. Dhont, directeur

Jaarrekening

Balans per 31 december 2016

voor resultaatbestemming (bedragen in duizenden euro's)

		31-12-2016	31-12-2015
ACTIEF	*)		
Beleggingen	(1)		
<i>Overige financiële beleggingen</i>			
Obligaties		76.073	72.138
Aandelen		12.105	11.802
		88.178	83.940
Vorderingen	(2)		
Vorderingen op participanten		889	0
Vorderingen uit directe verzekering		7	0
Overige vorderingen		216	245
		1.112	245
Overige activa	(3)		
Liquide middelen		868	949
Overlopende activa	(4)		
Lopende rente		1.377	1.434
Totaal Activa		91.535	86.568
PASSIEF			
Eigen vermogen	(5)		
Gestort en opgevraagd kapitaal		8.500	8.500
Agio		1.098	1.098
Algemene reserve		5.136	5.050
Onverdeelde winst		320	86
		15.054	14.734
Technische voorzieningen	(6)		
Voor te betalen schaden		74.332	69.691
Voorzieningen	(7)		
Voor latente belastingverplichting		132	104
Voor overige re-integratietrajecten		0	31
		132	135
Schulden	(8)		
Schulden uit directe verzekering		1.469	1.107
Overige schulden		89	453
		1.558	1.560
Overlopende passiva	(9)		
		459	448
Totaal Passiva		91.535	86.568

*) De nummering verwijst naar de toelichting.

Winst-en-verliesrekening over 2016

(bedragen in duizenden euro's)

		<u>2016</u>	<u>2015</u>
Technische rekening schadeverzekering			
<i>Verdiende premies eigen rekening</i>	(13)		
Bruto premies		12.295	12.057
Uitgaande herverzekeringspremies		<u>-3</u>	<u>-3</u>
		12.292	12.054
Toegerekende opbrengst beleggingen	(14)	1.757	2.426
<i>Schaden eigen rekening</i>	(15)		
Betaalde schaden bruto (incl. subrogatie)		-6.010	-5.431
Wijziging voorziening voor te betalen schaden		<u>-4.641</u>	<u>-5.645</u>
		-10.651	-11.076
Bedrijfskosten	(16)	-1.386	-1.410
Overige technische lasten eigen rekening	(17)	-1.966	-2.431
Resultaat technische rekening schadeverzekering		<u>46</u>	<u>-437</u>
Niet-technische rekening			
<i>Opbrengsten uit beleggingen</i>	(18)		
Opbrengsten uit beleggingen		2.023	2.051
Waardeverandering van beleggingen		<u>270</u>	<u>1.034</u>
		2.293	3.085
Beleggingslasten	(19)	-174	-120
Toegerekende opbrengst uit beleggingen overgeboekt naar technische rekening schadeverzekering		-1.757	-2.426
Andere baten en lasten	(20)	<u>5</u>	<u>0</u>
Resultaat niet-technische rekening		<u>367</u>	<u>539</u>
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening voor belastingen		413	102
Belastingen resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening	(21)	-93	-16
Resultaat na belastingen		<u><u>320</u></u>	<u><u>86</u></u>

Kasstroomoverzicht over 2016

(bedragen in duizenden euro's)

	2016	2015
Kasstroom uit operationele activiteiten		
- <i>Netto resultaat</i>	320	86
- <i>Mutatie technische voorzieningen voor te betalen schaden</i>	4.641	5.645
- <i>Mutatie voorziening overige re-integratietrajecten</i>	-31	-18
- <i>Mutatie latente belasting verplichtingen</i>	28	-102
- <i>Mutatie kortlopende schulden</i>	9	900
- <i>Mutatie vorderingen</i>	-810	1.367
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten	4.157	7.878
Kasstroom uit investerings- en beleggingsactiviteiten		
Aanpassen voor:		
- <i>Amortisatie agio overige financiële beleggingen</i>	5	-276
- <i>Herwaardering aandelen</i>	-270	-1.034
	-265	-1.310
- <i>Investerings en aankopen</i>		
Overige financiële beleggingen	-11.305	-19.813
- <i>Desinvesteringen, aflossingen en verkopen</i>		
Overige beleggingen	7.332	13.094
Totaal kasstroom uit investerings- en beleggingsactiviteiten	-4.238	-8.029
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
- <i>Kapitaalstorting</i>	0	0
- <i>Uitkering dividend</i>	0	0
- <i>Storting agio</i>	0	0
Totaal kasstroom uit financieringsactiviteiten	0	0
Toe-/afname liquide middelen	-81	-151
Liquide middelen aan het begin van het jaar	949	1.100
Liquide middelen aan het eind van het jaar	868	949

Algemene toelichting

VehereX Schade N.V., gevestigd aan de Arthur van Schendelstraat 850, 3511 ML te Utrecht en ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 30228680, is opgericht op 6 juli 2007. De vennootschap heeft ten doel het uitoefenen van het schadeverzekeringsbedrijf. VehereX is een 100%-dochtermaatschappij van de Stichting ter bevordering van arbeidsparticipatie bij arbeidsongeschiktheid in de bedrijfstak Spoorwegen (STIBA) te Utrecht.

Grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, uitgegeven door de Raad van de Jaarverslaggeving, in het bijzonder Richtlijn 605 Verzekeringsmaatschappijen.

Grondslagen voor de waardering van de activa en de passiva

Algemeen

Activa en passiva zijn in het algemeen gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij anders vermeld. Toelichtingen op posten in de balans, winst-en-verliesrekening en kasstroomoverzicht zijn in de jaarrekening genummerd. In de tabellen worden de bedragen in duizenden euro's vermeld.

Gebruik van schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat VehereX schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de gerapporteerde posten in de balans en winst-en-verliesrekening. Deze schattingen zijn naar beste weten van de directie gemaakt, waarbij prudentie is betracht, maar de daadwerkelijke uitkomsten kunnen uiteindelijk afwijken van die schattingen. De belangrijkste schattingen hebben betrekking op:

- Waardering van verplichtingen betreffende verzekeringscontracten:
 - Voor de vaststelling van de voorziening van het RIT-product (re-integratie toelage) is uitgegaan van een uittreedleeftijd van 64 jaar;
 - Voor de vaststelling van de voorziening van de overige producten is uitgegaan van een uittreedleeftijd gelijk aan de AOW leeftijd (gemaximeerd op 67 jaar);
 - Voor de vaststelling van de meeverzekerde werkgeverslasten voor het contract met de NS SE is uitgegaan van een opslag van 15%.
- Actuariële veronderstellingen betreffende de waardering van verzekeringsverplichtingen:
 - Voor de vaststelling van de voorziening is uitgegaan van een vaste rekenrente van 1%. De veronderstelde indexatie is 2%;
 - Voor de sterftekansen is uitgegaan van de Prognosetafels 2012-2062 rekenjaar 2016 van het Actuarieel Genootschap;
 - Voor de revalideringskansen en uitstroomkansen is gebruik gemaakt van het kansenstelsel dat in 2014 door het Verbond van Verzekeraars gepubliceerd is;
 - Voor de voorziening voor schadebehandelingskosten is uitgegaan van 3,75% van de netto voorziening;
 - De uitkeringsduur voor volledig niet duurzaam arbeidsongeschikten bedraagt 10 jaar.

Schattingswijziging

In 2016 is de methodiek voor de bepaling van de prudentiemarge in de technische voorziening gewijzigd. Voor de prudentiemarge wordt uitgegaan van de 80%-percentielschatting op basis van de Mack methode. Voorheen werd voor elk schadejaar afzonderlijk het 80%-percentiel bepaald, terwijl bij de huidige methode het 80%-percentiel wordt bepaald voor de totale technische voorziening. Door deze schattingswijziging is sprake van een verlaging van de technische voorziening met € 4,3 miljoen.

Beleggingen

De obligaties zijn gewaardeerd op aflossingswaarde omdat deze beleggingen worden aangehouden tot aan het einde van de looptijd. Het agio of disagio wordt lineair geamortiseerd over de resterende looptijd van de belegging ten gunste of ten laste van het resultaat.

Aandelen zijn gewaardeerd op reële waarde, zijnde de beurswaarde per balansdatum.

Vorderingen

De vorderingen zijn opgenomen tegen nominale waarde, eventueel onder een afwaardering voor het risico van oninbaarheid.

Technische voorzieningen

De technische voorzieningen voor te betalen schaden zijn gewaardeerd op voor de bedrijfstak aanvaardbare grondslagen. De voorziening is opgebouwd uit de voorziening voor periodieke uitkeringen (VPU), de voorziening voor nog niet gemelde schadegevallen (ook wel genoemd Incurred But Not Reported (IBNR)) en een voorziening voor schadebehandelingskosten ten behoeve van de afhandeling van schades. Daarnaast is een voorziening voor ontoereikende premie opgenomen.

De VPU is vastgesteld op basis van de ultimo boekjaar nog af te wikkelen schaden. De vaststelling geschiedt post voor post. Bij de bepaling van de VPU is voor de sterftekansen uitgegaan van de Prognosetafels 2012-2062 rekenjaar 2016 van het Actuarieel Genootschap. Voor de revalideringskansen is het in 2014 door het Verbond van Verzekeraars WGA ERD kansenstelsel gebruikt. De VPU is vastgesteld uitgaande van een vaste rekenrente van 1%.

De IBNR voorziening (Incurred But Not (Enough) Reported) is een reserve voor:

- Namelingen;
- Zieken die nog niet zijn gekeurd voor de WIA;
- Hogere dan verwachte uitkeringen op basis van de VPU (IBNER).

De IBNR voorziening wordt vastgesteld op basis van schadedriehoeken. Deze schadedriehoeken bestaan uit het totaal van de reeds geboekte schadelast (die gelijk is aan het totaal van de opgerente uitkeringen) en de VPU. De IBNR voorziening wordt vervolgens bepaald door de reeds geboekte schadelast in mindering te brengen op de met het model ingeschatte ultimate schadelast.

VehereX verdeelt haar verzekeringsactiviteiten tussen verschillende homogene risicogroepen. De onderverdeling naar homogene risicogroepen is gebaseerd op de productengroepen die VehereX aanbiedt. De groepen die qua risico's, aard en complexiteit overeenkomen zijn samengevoegd. De toereikendheidstoets is derhalve gebaseerd op een viertal homogene risicogroepen:

- WGA ERD;
- WGA Aanvulling/Hiaat producten;

- WIA bodemproducten;
- RIT product.

Voor de RIT wordt geen IBNR vastgesteld omdat deze portefeuille sterk uitontwikkeld is. Voor de overige drie homogene risicogroepen wordt de volgende methodiek toegepast voor vaststelling van de IBNR-voorziening per ultimo jaar (t):

- Voor jaar t en jaar t-1 kan de ultimate schadelast niet vastgesteld worden met de Chain Ladder methode omdat er geen driehoeksdata aanwezig zijn. Voor deze jaren wordt de Exposure methode gebruikt;
- Voor jaar t-2 en ouder wordt de Bornhuetter Ferguson methode op de standaardwijze toegepast. Wel wordt gekeken naar de mogelijke selectie van uitschieters;
- Het risicopercentage ter input van de Exposure methode wordt vastgesteld op basis van een gewogen gemiddelde van eerdere jaren;
- De tailfactor wordt niet volgens een vaste methode vastgesteld en wordt per jaar separaat getoetst;
- Voor het vaststellen van de volatiliteit rond de best estimate voorziening wordt de Mack methode toegepast en het 80%-percentiel berekend.

Bij enkele onderdelen van de vaststelling van de IBNR voorziening dient een keuze te worden gemaakt op basis van expert judgement. Deze worden jaarlijks besproken met de directie waarna aan toelichting van de gemaakte keuzes wordt gedocumenteerd.

De balansvoorziening schade per ultimo 2016 van € 74,3 miljoen is afgestemd op een prudentieniveau van 80%.

De premievoorziening van € 1,2 miljoen is opgevoerd in verband met ontoereikende premie van twee WGA ERD contracten. In de vaststelling van de voorziening zijn de overschotten op de andere verzekeringen meegenomen.

De voorziening voor schadebehandelingskosten van € 2,6 miljoen bedraagt 3,75% van de netto voorziening en is onder andere gevoed met de in de bruto premie opgenomen kostenopslag.

Voorzieningen

De voorziening voor latente belastingverplichtingen is opgenomen tegen nominale waarde.

De voorziening voor overige re-integratietrajecten is gebaseerd op de op balansdatum goedgekeurde aanvragen en is opgenomen tegen nominale waarde.

Grondslagen voor de resultaatbepaling

Algemeen

De baten en lasten zijn bepaald met inachtneming van de hiervoor vermelde grondslagen van waardering en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben. Winsten zijn verantwoord in het jaar waarin zij worden gerealiseerd. Verliezen zijn in aanmerking genomen in het jaar waarin deze voorzienbaar zijn.

Verdiende premies eigen rekening

Hieronder zijn opgenomen de aan het boekjaar toe te rekenen bruto verzekeringspremies van aangesloten werkgevers. De hoogte van de premies is gebaseerd op, afhankelijk van het soort verzekering, het pensioengevend loon of het sociaal verzekeringsloon. In geval van co-assurantie is onder de premies het aandeel van Veherex opgenomen. Tevens worden hier de uitgaande herverzekeringspremies gepresenteerd.

Betaalde schaden bruto

Deze post bevat de uitbetaalde schaden in het boekjaar en de nog te betalen schaden betrekking hebbend op het boekjaar, rekening houdend met de IBNR. In geval van co-assurantie is onder de schadelasten het aandeel van Veherex opgenomen.

Opbrengsten uit beleggingen

Ten aanzien van obligaties zijn in deze post begrepen de aan het verslagjaar toe te rekenen renteopbrengsten onder aftrek van de beleggingskosten en onder aftrek van het afgeschreven deel van het (dis)agio. Het (dis)agio op obligaties wordt afgeschreven over de looptijd van de obligaties.

Ten aanzien van aandelen wordt het in het verslagjaar ter beschikking gestelde dividend als opbrengst verantwoord, onder aftrek van de beleggingskosten.

De waardeveranderingen van de aandelen worden toegerekend aan het resultaat op beleggingen.

Netto opbrengsten uit beleggingen die zijn toe te rekenen aan het schadeverzekeringsbedrijf zijn overgeboekt van de niet-technische rekening naar de technische rekening. Deze toerekening geschiedt op basis van de verhouding tussen het eigen vermogen inclusief achtergestelde leningen en de technische voorzieningen. Het gedeelte van de opbrengsten dat betrekking heeft op de technische voorzieningen, is toegerekend aan de technische rekening.

Belastingen

De vennootschapsbelasting is berekend tegen het geldende tarief over het resultaat voor belastingen van het boekjaar, rekening houdend met tijdelijke en permanente verschillen tussen de winstbepaling volgens de jaarrekening en de fiscale winstberekening.

Grondslagen voor het opstellen van het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit liquide middelen.

Toelichting op de balans per 31 december 2016

(bedragen in duizenden euro's)

(1) Beleggingen

De overige financiële beleggingen bestaan uit:	<u>31-12-2016</u>	<u>31-12-2015</u>
Obligaties	74.751	70.811
Nog te amortiseren agio	1.322	1.327
Aandelen	12.105	11.802
	<u>88.178</u>	<u>83.940</u>

<i>Verloopoverzicht obligaties</i>	<u>2016</u>	<u>2015</u>
Stand per 1 januari	70.811	67.150
Aankopen	11.735	17.262
Af: agio bij aankopen	-494	-741
Aflossingen	-7.301	-12.860
Stand per 31 december	<u>74.751</u>	<u>70.811</u>

<i>Verloopoverzicht nog te amortiseren agio</i>	<u>2016</u>	<u>2015</u>
Stand per 1 januari	1.327	1.051
Betaald bij aankoop	494	741
Af: ten laste van het resultaat boekjaar	-499	-465
Stand per 31 december	<u>1.322</u>	<u>1.327</u>

<i>Verloopoverzicht aandelen</i>	<u>2016</u>	<u>2015</u>
Stand per 1 januari	11.802	7.710
Aankopen	65	3.292
Verkopen	-32	-234
Waardeontwikkeling	270	1.034
Stand per 31 december	<u>12.105</u>	<u>11.802</u>

De overlopende rente op de obligaties per balansdatum is opgenomen onder de overlopende activa. De obligatieportefeuille bestaat uit staats- en bedrijfsobligaties met verschillende looptijden. De laatste aflossingsdatum is februari 2027. De marktwaarde van de obligatieportefeuille is eind 2016 € 81,1 miljoen (eind 2015: € 78,0 miljoen). De kostprijs van de aandelen bedraagt € 10,0 miljoen. Zowel de obligaties als de aandelenbeleggingen zijn beursgenoteerd. Voor nadere toelichting op het kredietrisico wordt verwezen naar de risicoparagraaf.

Basis voor de waardering

De waardering van de beleggingen is bepaald met behulp van onderstaande methodes:

	<u>Obligaties</u>	<u>Aandelen</u>	<u>Totaal</u>
Genoteerde marktprijzen		12.105	12.105
Andere methode	76.073		76.073
Waarde per 31 december	<u>76.073</u>	<u>12.105</u>	<u>88.178</u>

De vergelijkende cijfers voor 2015 zijn als volgt:

	<u>Obligaties</u>	<u>Aandelen</u>	<u>Totaal</u>
Genoteerde marktprijzen		11.802	11.802
Andere methode	72.138		72.138
Waarde per 31 december	<u>72.138</u>	<u>11.802</u>	<u>83.940</u>

Bij de bepaling van de waardering van de beleggingen zijn de volgende uitgangspunten gebruikt:

Genoteerde marktprijzen

Beleggingen met genoteerde marktprijzen worden verhandeld op een actieve markt. Hieronder vallen aandelen.

Andere methode

Ondanks het feit dat de obligaties ook worden verhandeld op een actieve markt, worden deze beleggingen, die in principe worden aangehouden tot het einde van de looptijd, gewaardeerd op aflossingswaarde, waarbij het verschil tussen de aflossingswaarde en de verkrijgingsprijs wordt opgenomen in de balans en over de jaren sinds de aanschaf gespreid wordt verantwoord.

(2) Vorderingen

	<u>31-12-2016</u>	<u>31-12-2015</u>
Vordering op participanten (Stiba)	889	0
Vennootschapsbelasting	171	182
Uit directe verzekering op verzekeringnemers	7	0
Overige vorderingen	45	63
	<u>1.112</u>	<u>245</u>

(3) Overige activa

	31-12-2016	31-12-2015
Liquide middelen	868	949

De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de vennootschap.

(4) Overlopende activa

	31-12-2016	31-12-2015
Lopende rente	1.377	1.434

Onder lopende rente is de overlopende rente op obligaties verantwoord. Deze post is kortlopend van aard.

(5) Eigen vermogen*Maatschappelijk kapitaal*

Het maatschappelijk kapitaal van de vennootschap bedraagt € 10 miljoen, verdeeld in één miljoen aandelen van € 10.

Gestort en opgevraagd kapitaal

In 2016 is het aandelenkapitaal niet uitgebreid. Het gestort en opgevraagd kapitaal ultimo 2016 bedraagt € 8,5 miljoen en is verdeeld in 850 duizend aandelen van nominaal € 10.

Het verloop van de post gestort en opgevraagd kapitaal is als volgt:

	2016	2015
Stand per 1 januari	8.500	8.500
Kapitaalstorting	0	0
Stand per 31 december	8.500	8.500

Agio

Het verloop van de post agio is als volgt:

	2016	2015
Stand per 1 januari	1.098	1.098
Agio storting	0	0
Stand per 31 december	1.098	1.098

Algemene reserve

Het verloop van de post algemene reserve is als volgt:

	2016	2015
Stand per 1 januari	5.050	4.715
Bij: resultaatbestemming voorgaand boekjaar	86	335
Stand per 31 december	5.136	5.050

Onverdeelde winst

Het verloop van de post onverdeelde winst is als volgt:	2016	2015
Stand per 1 januari	86	335
Toevoeging aan de algemene reserve	-86	-335
Uitgekeerd dividend	0	0
Resultaat boekjaar	320	86
Stand per 31 december	320	86

Het totaalresultaat betreft het nettoresultaat boekjaar.

Voorstel winstbestemming

De directie stelt voor om de winst over 2016 ad € 320 duizend toe te voegen aan de algemene reserve. Dit is in lijn met het kapitaalbeleid aangezien de SCR-ratio lager is dan 150%.

(6) Technische voorzieningen

	31-12-2016	31-12-2015
Voorziening voor te betalen schaden	74.332	69.691
Het verloop van de technische voorzieningen voor te betalen schaden is als volgt:	2016	2015
Stand per 1 januari	69.691	64.046
<i>Onttrekking:</i>		
Onttrokken voor te betalen schaden bruto (excl. subrogatie)	-6.040	-5.431
<i>Toevoeging:</i>		
Toegevoegde ontvangen premies schadeverzekering	9.216	9.199
Toegevoegde benodigde interest (1%)	712	659
Mutatie IBNR en afwikkelresultaat	753	1.218
Wijziging voorziening voor te betalen schaden	4.641	5.645
Stand per 31 december	74.332	69.691

De totale voorziening neemt met € 4,6 miljoen toe waarbij de opbouw per balansdatum als volgt is:

	31-12-2016	31-12-2015
VPU WGA ERD	14.015	12.645
VPU niet WGA ERD	15.867	12.192
IBNR WGA ERD	15.785	17.478
IBNR niet WGA ERD	8.191	5.623
VIAK	2.644	2.431
Premievoorziening	1.186	2.438
Prudentiemarge	16.643	16.884
Totaal	74.332	69.691

In 2016 is de methodiek voor de bepaling van de prudentiemarge in de technische voorziening gewijzigd. Voor de prudentiemarge wordt uitgegaan van de 80%-percentielschatting op basis van de Mack methode. Voorheen werd voor elk schadejaar afzonderlijk het 80%-percentiel bepaald, terwijl bij de huidige methode het 80%-percentiel wordt bepaald voor de totale technische voorziening. Door deze schattingswijziging is sprake van een verlaging van de technische voorziening met € 4,3 miljoen als volgt:

IBNR 2004 t/m 2012	-6.960
IBNR 2013	-1.687
IBNR 2014	-1.400
IBNR 2015	2.856
IBNR 2016	2.906
Totaal	-4.286

De premievoorziening is gevormd in verband met ontoereikende premie van twee WGA ERD contracten. Ten opzichte van eind 2015 is de premievoorziening afgenomen met bijna € 1,3 miljoen. Dit wordt veroorzaakt door het gegeven dat de premies voor 2017 beter in lijn liggen met de actuariële premies dan in 2015 het geval was voor 2016.

(7) Voorzieningen

	31-12-2016	31-12-2015
Voorziening voor latente belastingverplichtingen	132	104
Voorziening voor overige re-integratietrajecten	0	31
	132	135

Het verloop van de voorziening voor latente belastingverplichtingen is als volgt:

	2016	2015
Stand per 1 januari	104	206
Mutatie	28	-102
Stand per 31 december	132	104

De voorziening voor latente belastingverplichting heeft betrekking op de fiscale egalisatiereserve. De voorziening is langlopend van aard.

Het verloop van de voorziening voor overige re-integratietrajecten is als volgt:

	2016	2015
Stand per 1 januari	31	49
Toevoeging	0	6
Onttrekking	-31	-24
Stand per 31 december	0	31

De voorziening voor overige re-integratietrajecten heeft betrekking op aanvragen die op balansdatum reeds zijn goedgekeurd, maar nog niet zijn vergoed.

(8) Kortlopende schulden

	<u>31-12-2016</u>	<u>31-12-2015</u>
Te betalen schade-uitkeringen	1.469	1.107
Overige schulden	89	453
Totaal	<u><u>1.558</u></u>	<u><u>1.560</u></u>

De te betalen schade-uitkeringen betreffen voornamelijk uitkeringen van december, welke begin 2017 worden voldaan. Daarnaast heeft deze post, zowel eind 2015 als eind 2016, voor € 439 duizend betrekking op een nagekomen declaratie van de NS SE betreffende de jaren 2010 tot en met 2015 in verband met in het verleden mogelijk te laag berekende uitkeringsbedragen. De declaratie is in maart 2017 uitbetaald.

(9) Overlopende passiva

	<u>31-12-2016</u>	<u>31-12-2015</u>
Totaal	<u><u>459</u></u>	<u><u>448</u></u>

Voor alle overlopende passiva per balansdatum geldt dat de looptijd korter is dan één jaar. De overlopende passiva bestaan voor € 145 duizend uit een nog af te rekenen bedrag met Loyalis inzake co-assurantie. Daarnaast bestaat deze post voornamelijk uit reserveringen voor accountants- en actuariskosten.

(10) Niet uit de balans blijvende regelingen

Ten aanzien van de uitbesteding van activiteiten is de vennootschap een overeenkomst aangegaan met SPF Beheer. De vergoeding voor 2017 bedraagt circa € 0,7 miljoen.

Daarnaast is VehereX een overeenkomst aangegaan met Triple A – Risk Finance BV ten aanzien van de uitbesteding van eerstelijns en tweedelijns actuariële werkzaamheden. De vergoeding voor 2017 bedraagt circa € 198 duizend inclusief btw.

In het kader van schadelastbeheersing inclusief Caremanagement wordt aan de NS SE een bedrag van € 1,4 miljoen beschikbaar gesteld voor 2017.

(11) Transacties met verbonden partijen*Identiteit van verbonden partijen*

Er is sprake van een relatie tussen de vennootschap, haar bestuurders en haar aandeelhouder.

Transacties met aandeelhouder

Tussen VehereX en haar aandeelhouder STIBA is een overeenkomst gesloten waarin is bepaald, dat STIBA een deel van de premie eigenrisicodrager WGA-verzekering die betrekking heeft op werknemers van NS SE, voor haar rekening neemt. Voor het boekjaar 2016 bedroeg dit aandeel 79% (2015: 79%). Voor wat betreft de CAO WIA-verzekering voor de NS SE is overeengekomen dat voor 2016, evenals in 2015, de premie volledig voor rekening komt van STIBA.

Transacties met bestuurders

Voor informatie over de beloning van directieleden en commissarissen wordt verwezen naar de toelichting op de staat van baten en lasten.

(12) Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben na balansdatum geen bijzondere gebeurtenissen plaatsgevonden.

Toelichting op de winst-en-verliesrekening over 2016

(bedragen in duizenden euro's)

(13) Verdiende premies eigen rekening

Bruto premies

De bruto premies hebben betrekking op arbeidsongeschiktheidsverzekeringen en zijn volledig in Nederland gegenereerd.

De bruto premies kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	2016	2015
<i>Bruto premies</i>		
Premies voor schaden arbeidsongeschiktheid	9.027	9.106
Premiedeel voor toekomstige schadebehandelingskosten	189	93
Totaal premies schadeverzekering	9.216	9.199
Premiedeel voor lopende schadebehandelingskosten	1.677	1.537
Premiedeel voor Caremanagement	1.402	1.321
	12.295	12.057

Het totaal premies schadeverzekering wordt toegevoegd aan de Technische voorziening. De premiedelen voor lopende schadebehandelingskosten en Caremanagement dienen ter dekking van de lopende kosten van het boekjaar. Voor de verplichting van de afhandeling van de langlopende schade is een voorziening afhandeling schaden gevormd (VIK).

Uitgaande herverzekeringspremies

Ingaande 2015 heeft VehereX zich aangesloten bij de NHT (Nederlandse Herverzekeringsschappij voor Terrorismeschaden N.V.).

(14) Toegerekende opbrengst beleggingen

Van de totale netto-opbrengsten uit beleggingen ad € 2.119 duizend (2015: € 2.965 duizend) wordt een evenredig deel dat betrekking heeft op de technische voorzieningen toegerekend aan de technische rekening. Dit toegerekende deel bedraagt € 1.757 duizend (2015: € 2.426 duizend).

(15) Schaden eigen rekening

Schade-uitkeringen worden rechtstreeks als lasten in de winst-en-verliesrekening verantwoord. Aan het einde van het jaar wordt de benodigde voorziening voor schaden bepaald. Dit gebeurt door zo goed mogelijk vast te stellen wat de omvang is van de Voorziening voor periodieke uitkeringen (VPU) voor al toegekende schadegevallen en wat de geschatte omvang is van de Voorziening voor nog niet gemelde schadegevallen (IBNR).

In de onderstaande schade- en afloopstatistiek is de ontwikkeling van de schaden, evenals die van de wijziging in de voorziening weergegeven.

Afloopstatistiek arbeidsongeschiktheidsverzekeringen (bedragen in duizenden euro's)

Schadejaar	Voorziening schade primo boekjaar	Premie	Benodigde intrest 1%	Betaalde schade in boekjaar	Kosten in boekjaar	Afwikkelresultaat	Totaal wijziging voorziening	Voorziening schade ultimo boekjaar
VPU 2004 t/m 2012	21.729		194	-4.697		1.734	-2.769	18.960
VPU 2013	3.108		28	-695		2.256	1.589	4.697
VPU 2014	0		-3	-648		6.876	6.225	6.225
VPU 2015	0		0			0	0	0
VPU 2016	0		0			0	0	0
IBNR 2004 t/m 2012	14.332		143			-7.905	-7.762	6.570
IBNR 2013	4.676		47			-3.538	-3.491	1.185
IBNR 2014	10.293		103			-6.388	-6.285	4.008
IBNR 2015	10.684		107			3.630	3.737	14.421
IBNR 2016	0	9.027	45			5.364	14.436	14.436
Premievoorziening	2.438		24			-1.276	-1.252	1.186
Toekomstige schade- Behandelingskosten	2.431	189	24			0	213	2.644
Totaal wijziging voorziening schade	69.691	9.216	712	-6.040	0	753	4.641	74.332
Lopende schade- behandelingskosten		1.677			-1.545	-132		
Caremanagement		1.402			-1.400	-2		
Totaal	69.691	12.295	712	-6.040	-2.945	619	4.641	74.332

Schadestatistiek arbeidsongeschiktheidsverzekeringen

Betaalde bedragen voor schade:

Schade- jaar	Afwikkeljaar												
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2004	0	0	0	78	571	396	111	29	-22	22	72	55	56
2005	0	0	0	655	431	328	192	194	203	187	215	178	
2006	0	0	160	548	408	326	348	320	221	198	188		
2007	0	0	317	878	665	725	695	474	564	407			
2008	0	0	248	790	764	749	361	341	350				
2009	0	0	383	1245	1085	602	629	583					
2010	0	0	345	627	987	849	729						
2011	0	0	453	919	774	631							
2012	0	0	522	1.003	832								
2013	0	38	269	696									
2014	0	0	649										
2015	0	0											
2016	0												

Schadestatistiek RIT-verzekering

Betaalde bedragen voor schaden:

Jaar inloopkoopsom	Afwikkeljaar					
	1	2	3	4	5	6
2011	337	652	574	528	501	680
2014	35	34	46			

In 2016 bedraagt het totaal van de betaalde schaden € 6.040 duizend (exclusief € 30 duizend ontvangen uit hoofde van subrogatie). In 2015 was dit € 5.431 duizend.

Het afwikkelresultaat van de VPU wordt in eerste instantie aan de IBNR-voorziening toegevoegd c.q. onttrokken. Vervolgens wordt - conform de grondslagen voor winstneming en eventuele directiebesluiten ten aanzien hiervan - de vrijval van de IBNR-voorziening bepaald.

(16) Bedrijfskosten

	2016	2015
<i>Beheers- en personeelskosten</i>		
Fee SPF Beheer	714	891
Actuariskosten	218	272
Lonen en salarissen	110	32
Accountantskosten	100	50
Vergoeding Raad van Commissarissen	43	45
Risicomanager	39	38
Pensioenlasten	17	0
Sociale lasten	12	8
Advies Solvency II	0	1
Overige bedrijfskosten	133	73
	1.386	1.410

Veherex heeft drie personeelsleden, te weten de directieleden en het hoofd bestuursbureau, in dienst. De algemeen directeur en de andere directeur hebben in 2016 een vaste vergoeding ontvangen van respectievelijk € 22,5 duizend (2015: € 17,5 duizend) en € 20 duizend (2015: € 15 duizend). Zowel de vergoeding van de president-commissaris als van het lid van de RvC, die tevens voorzitter is van de auditcommissie, bedraagt net als in 2015 € 12,5 duizend op jaarbasis. Voor het andere lid van de RvC bedraagt de vergoeding € 10 duizend (2015: € 10 duizend). Al deze vergoedingen zijn exclusief btw. De Risicomanager wordt vanuit de Stichting Spoorwegpensioenfonds ter beschikking gesteld. De accountantskosten hebben voor een bedrag van € 70 duizend (2015: € 50 duizend) betrekking op de controle van de jaarrekening en de jaarstaten van het betreffende boekjaar door de externe accountant. Het restant van de accountantskosten heeft voornamelijk betrekking op werkzaamheden verricht in het kader van de Day-1 Solvency II rapportage.

(17) Overige technische lasten eigen rekening

	2016	2015
Caremanagement	1.400	1.400
Arbeidsdeskundigen	494	502
Overige re-integratietrajecten	72	90
Nagekomen declaratie	0	439
	1.966	2.431

In de resultaten van een verzekeraar speelt schadelastbeheersing een belangrijke rol. De verzekerde NS bedrijven hebben de mogelijkheid om een tegemoetkoming te krijgen voor de kosten die op dit vlak worden gemaakt.

In het kader van schadelastbeheersing inclusief Caremanagement is aan de NS SE voor 2016 een bedrag van € 1,4 miljoen beschikbaar gesteld. In 2016 heeft VehereX de kosten van Caremanagement aan de NS SE vergoed ter hoogte van het totale beschikbaar gestelde budget. De vergoedingen en uitkeringen dienen te passen binnen de doelstellingen van VehereX. Met deze regeling wordt een bijdrage geleverd aan interventies die langdurig verzuim en arbeidsongeschiktheid voorkomen.

(18) Opbrengsten uit beleggingen

Deze post bestaat uit:	2016	2015
<i>Directe opbrengsten</i>		
Obligaties	1.770	1.824
Aandelen	253	227
	2.023	2.051
<i>Waardeverandering van beleggingen</i>		
Aandelen	270	1.034
	2.293	3.085

(19) Beleggingslasten

	2016	2015
Beheerskosten	174	120

(20) Andere baten en lasten

	2016	2015
Betalingskorting en heffingsrente inzake betaalde VPB	6	3
Bank- en rentekosten	-1	-3
	5	0

(21) Belastingen

Over 2016 bestaan de belastingen uit een acute last van € 65 duizend en een dotatie latentie van € 28 duizend. Dit resulteert in een totale belastinglast van € 93 duizend (2015: -/€ 16 duizend). Dit is 22,6% van het resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening voor belastingen. Het nominale tarief is 20-25%.

Risicoparagraaf

In deze paragraaf wordt wat betreft de belangrijkste risico's ingegaan op de kwantitatieve en kwalitatieve aspecten.

Strategisch risico

Door de beperkte omvang van Veherex en het geringe aantal producten, heeft Veherex weinig diversificatie. Hierdoor kunnen tegenvallers bij een speciaal product of een grote klant grote gevolgen hebben. Dit concentratierisico hangt samen met de strategie en is daarom als strategisch risico aangemerkt.

Key person risico

In 2016 bestond de organisatie van Veherex uit twee directieleden en een bestuursbureau. Alle kennis op strategisch- en beleidsniveau is daarmee geconcentreerd bij een kleine aantal 'key persons', die tevens het overzicht en de controle hebben op de werkzaamheden die zijn uitbesteed aan de diverse uitbestedingspartners. Doordat alle genomen besluiten, beleidsstukken, gemaakte afspraken met uitbestedingspartners e.d. worden gedocumenteerd, vastgelegd en gearhiveerd wordt het 'key person' risico verminderd.

Sleutelfuncties

In het kader van risicobeheersing kent Veherex het zogenaamde 'three lines of defence' model. In de tweede lijn zijn de volgende sleutelfuncties opgenomen: actuariaat, riskmanagement en compliance. De internal audit functie is onderdeel van de derde lijn. Gelet op de geringe omvang van de organisatie zijn er voor Veherex beperkte mogelijkheden om zelf invulling te geven aan alle noodzakelijke sleutelfuncties en ondersteunende diensten.

In 2016 trad Mw. Ouwerkerk van het Nederlands Compliance Instituut (NCI) op als compliance officer voor Veherex. Eind 2016 is besloten om de sleutelfuncties met betrekking tot compliance en riskmanagement te combineren en ingaande 2017 onder te gaan brengen bij Charco & Dique. De actuariële functie was in 2016 belegd bij Triple A Certification en de internal audit functie bij Van Maarseveen Audit Services. De partijen waarbij Veherex de sleutelposities heeft ondergebracht zijn gescreend en van voldoende omvang om de continuïteit richting Veherex te kunnen waarborgen.

Catastroferisico

De verzekerde populatie van Veherex werkt voor een groot deel geconcentreerd bij station Utrecht Centraal. In geval van een (trein)ramp daar, treedt voor Veherex mogelijk een exceptionele schadelast op. Bij verdere acceptatie van klanten houdt Veherex hiermee rekening. In 2016 heeft Veherex onderzocht of er vormen van herverzekering ten aanzien van dit risico wenselijk waren. Op basis van dit onderzoek heeft Veherex besloten dit risico zelf te blijven dragen en niet tot herverzekering over te gaan.

Co-assurantie

Voor wat betreft de polissen voor het streekvervoer (ondernemingen Arriva, Veolia, EBS en Connexion) is vanaf 1 januari 2009 sprake van co-assurantie met verzekeraar Loyalis. Co-assurantie betekent in dit geval dat Loyalis een deel van de schade voor haar rekening neemt. Het gaat om een

aandeel van 33,33% (indien de eerste ziektedag ligt vóór 2013) resp. 30% (indien de eerste ziektedag ligt op of na 1 januari 2013). Loyalis ontvangt daarvoor 30% van de premie.

Renterisico

Het renterisico wordt gevormd door het verschil in verandering van de waarde van het belegde vermogen ten opzichte van de verandering van de waarde van de verzekeringsverplichtingen als gevolg van wijzigingen in de marktrente. Met de invoering van Solvency II is de wijze waarop matchingrisico wordt bepaald gewijzigd, aangezien hier sindsdien wordt uitgegaan van de marktwaarde voor de beleggingen en de voorziening. In de situatie van marktwaardering van obligaties zullen deze als rentehedge functioneren. In 2016 heeft Veherex besloten de mate van beheersing van het renterisico verder te onderzoeken door de matching in looptijd verder te onderzoeken. Dit onderzoek zal in 2017 plaatsvinden.

Kredietrisico

Het kredietrisico is beperkt door het beleggingsbeleid. Dit beleid is gericht op risicomijdend beleggen. Dit houdt in dat er eisen worden gesteld aan de kredietwaardigheid van partijen en dat de beleggingen in vastrentende waarden relatief hoge credit ratings kennen. Daarnaast wordt uitsluitend belegd in beleggingen genoteerd in euro.

In onderstaande tabel is de verdeling van het in obligaties belegde kapitaal van Veherex naar rating weergegeven.

Soort belegging	Rating	31-12-2016	31-12-2015
Staatsobligaties	AAA	32%	34%
Staatsobligaties	AA	21%	22%
Bedrijfsobligaties	AAA	19%	22%
Bedrijfsobligaties	AA	13%	20%
Bedrijfsobligaties	A	13%	2%
Bedrijfsobligaties	BBB	2%	0%
		100%	100%

Het kredietrisico wordt voorts beïnvloed door het concentratierisico. Dit is het risico dat een te groot gedeelte van het vermogen bij één debiteur geconcentreerd is. Van concentratie kan worden gesproken indien er geen sprake is van een evenwichtige spreiding over de tegenpartijen. Veherex heeft het concentratierisico beperkt door de spreiding over verschillende landen en banken.

De obligatieportefeuille onderverdeeld naar landen is als volgt:

Land	31-12-2016	31-12-2015
Nederland	48%	54%
België	14%	11%
Frankrijk	13%	12%
Duitsland	7%	7%
Verenigde Staten	6%	4%
Oostenrijk	4%	4%
Ierland	2%	2%
Finland	1%	2%
Overig	5%	4%
	100%	100%

Marktrisico

Het beleggingsbeleid van VehereX is erop gericht om 12,5% van het kapitaal te beleggen in aandelen verspreid over 25 ondernemingen uit de eurozone. Deze ondernemingen moeten goedlopende ondernemingen zijn die waarde creëren op de lange termijn. In 2013 is gestart met de opbouw van deze portefeuille. Op 31 december 2016 bedroeg de marktwaarde € 12,1 miljoen. Dit is circa 13% van de totale beleggingsportefeuille op marktwaarde. De portefeuille bestond op 31 december 2016 uit aandelen in 28 ondernemingen. Hiermee is een voldoende diversificatie bereikt.

Liquiditeitsrisico

VehereX heeft een strategisch risico door een beperkt aantal klanten. Hoewel het verzekeringscontract met de grootste polishouder (NS SE) loopt tot 1 januari 2021, heeft VehereX het recht om vanaf 1 januari 2017 jaarlijks een voorstel te doen voor premie-aanpassing. Gezien de relatie die VehereX en de aandeelhouder van VehereX hebben met NS SE zijn de inkomende kasstromen uit hoofde van de premies de komende jaren zo goed als gegarandeerd. Met haar andere klanten heeft VehereX kortlopende verzekeringscontracten afgesloten. Door intensief contact te onderhouden met deze klanten en door ondersteuning aan te bieden op het gebied van schadelastbeheersing wordt het risico dat VehereX deze klanten zou kunnen verliezen, beperkt. Bij de klanten is er geen sprake van grote fluctuaties in personeelsverloop gedurende het jaar, waardoor de maandelijkse premies relatief stabiel zijn.

Naar verwachting is het totaal aan inkomende kasstromen de komende jaren uit hoofde van premies groter dan de uitgaande kasstromen uit hoofde van schadelastuitkeringen. Daarnaast houdt VehereX beleggingen aan die op zeer korte termijn zouden kunnen worden verkocht. Het liquiditeitsrisico van VehereX is daarmee zeer beperkt.

Wettelijk risico

Gelet op de omvang van VehereX hebben de eisen, die volgen uit de wet- en regelgeving een relatief grote impact. De financiële gevolgen hiervan (hogere premie) kunnen ertoe leiden dat VehereX zich uit de markt prijst. VehereX is daarom kostenbewust bij de invoering van nieuwe wetgeving, zonder daarbij de kans te willen lopen geen uitvoering aan de wet te geven.

Uitbestedingsrisico/integriteitsrisico

Veherex heeft haar belangrijkste activiteiten uitbesteed aan de uitvoeringsinstelling SPF Beheer. Tot deze activiteiten behoren onder meer de operationele werkzaamheden en het vermogensbeheer. Voor het vermogensbeheer beschikt SPF Beheer over een ISAE 3402 type 2-verklaring. Tevens kent SPF Beheer een gedragscode gerelateerd aan haar integriteitsbeleid.

Ter borging van de kwaliteit van de uitbesteding aan SPF Beheer is een Service Level Agreement opgesteld. Voor wat betreft de specifieke risico's van uitbesteding zijn de volgende beheersmaatregelen te noemen:

- Een administratieovereenkomst (contract en service level agreement) tussen de verzekeraar en de uitvoerder, c.q. met eventuele derde partijen die onderdelen van de werkzaamheden uitvoeren;
- Een jaarlijks beoordeling om te kunnen vaststellen waar de risico's van uitbesteding liggen, welke maatregelen getroffen zijn en hoe de werking is;
- Kwartaalrapportages.

Aangezien de werkzaamheden zijn uitbesteed aan SPF Beheer, vallen de risico's die hiermee samenhangen in hoge mate samen met de risicobeheersing van SPF Beheer. Te onderscheiden risicocategorieën hierbij zijn met name:

- Operationele risico's;
- IT-risico's.

Voor de belangrijkste informatiesystemen is door SPF Beheer een uitwijkvoorziening getroffen.

Voor het risico dat SPF Beheer onvoldoende in staat is Veherex op adequate wijze te ondersteunen, heeft Veherex als beheersmaatregel getroffen dat voor Veherex altijd een mogelijkheid bestaat om over te gaan naar een andere uitvoerder op momenten dat dat contractueel mogelijk is.

SPF Beheer beschikt over een Internal Audit afdeling die audits uitvoert. Deze afdeling richt zich voornamelijk op de controle van de operationele processen die SPF Beheer uitvoert en stelt de juistheid van de data vast van het overzicht basisgegevens. De afdeling Internal Audit van SPF Beheer is onderworpen aan de onafhankelijke controle van de sleutelfunctionaris Internal Audit van Veherex.

Sinds 2015 heeft Veherex de eerstelijns actuariële werkzaamheden uitbesteed aan Triple A Risk Finance. Met Triple A zijn contractuele afspraken gemaakt over de uit te voeren werkzaamheden die (deels) aan moeten sluiten op de werkzaamheden van SPF Beheer; dit wordt gecoördineerd door het bestuursbureau van Veherex.

Solvency II

De solvabiliteitsratio (SCR) op Solvency II-grondslagen per 31 december 2016 bedraagt 140%. Op basis van de minimum kapitaalvereiste (MCR) is de solvabiliteitsratio 561%. Onderstaand wordt dit schematisch weergegeven:

	<u>31-12-2016</u>
SCR	
In aanmerking komend eigen vermogen	27.063
Solvabiliteitskapitaalvereiste	19.307
Solvabiliteitsratio	140%
MCR	
In aanmerking komend eigen vermogen	27.063
Minimum kapitaalvereiste	4.827
Solvabiliteitsratio	561%

De invoering van Solvency II in 2016 heeft veel impact gehad. De extra werkzaamheden die dit met zich meebracht hebben geleid tot hogere kosten van actuaris en accountant, maar bovenal heeft het invloed op zaken zoals het risicomanagement en het kapitaalmanagementbeleid dat is herzien zoals hieronder beschreven. Ten slotte zijn de actuariële berekeningsmethodieken die worden gehanteerd bij de bepaling van de solvabiliteitspositie van Veherex volgens Solvency II-normen onderwerp van gesprek en onderzoek geweest, waarbij de inzichten die zijn opgedaan bij het maken en bespreken van de ORSA als input hebben gediend.

Kapitaalmanagementbeleid

Eind 2016 heeft de directie Veherex ervoor gekozen om in plaats van een 'harde' norm van 130% voor de SCR-ratio een gelaagde norm van 130% te gaan hanteren. In het nieuwe kapitaalmanagementbeleid is de gelaagde norm opgenomen en beschreven welke acties het management moet nemen als de SCR-ratio onder de interne norm zakt. Hoe lager de SCR-ratio, hoe ingrijpender de managementacties. De acties zijn erop gericht om zo snel mogelijk weer te kunnen voldoen aan de interne norm van 130%.

In het kapitaalmanagementbeleid zijn 'trigger-events' benoemd die de solvabiliteitspositie van Veherex negatief kunnen beïnvloeden. Deze 'trigger-events' komen overeen met de in de risicoparagraaf genoemde risico's zoals: een zich ongunstig ontwikkelende schadelast, een verdere verlaging van de rente, tegenvallende beleggingsresultaten en oplopende (uitbestedings)kosten. Indien deze risico's zich voor zouden doen, is er de mogelijkheid dat de SCR-ratio onder de interne norm van 130% zakt.

Aan de 'trigger-events' zijn KPI's (Key Performance Indicators) gekoppeld waarover in 2017 periodiek zal worden gerapporteerd. Op die manier kan al in een vroeg stadium door de directie Veherex worden gesignaleerd waar mogelijk problemen kunnen ontstaan. Direct ingrijpen kan voorkomen dat de SCR-ratio daadwerkelijk onder de 130% zal gaan uitkomen en dat er meer verregaande ingrepen noodzakelijk zijn.

Utrecht, 17 mei 2017

Directie

Raad van Commissarissen

E.E.W. Nooij

A.J.A. Wiechmann

M. Dhont

E. Rekker

A. Geene

Overige gegevens

Statutaire winstbestemming

Statutaire bepalingen inzake de resultaatbestemming

Artikel 33 van de statuten bepaalt het volgende omtrent de resultaatbestemming:

1. De winst staat ter vrije beschikking van de algemene vergadering.
2. De vennootschap kan aan de aandeelhouders en andere gerechtigden tot de voor uitkering bestemde winst slechts uitkeringen doen voor zover haar eigen vermogen groter is dan het bedrag van het geplaatste kapitaal vermeerderd met de reserves die krachtens de wet moeten worden aangehouden.
3. Uitkering van winst geschiedt na de vaststelling van de jaarrekening waaruit blijkt dat zij geoorloofd is.
4. De algemene vergadering kan besluiten dat een uitkering geheel of gedeeltelijk in een andere vorm dan in contanten zal geschieden.
5. Winstuitkeringen zijn opeisbaar twee weken na het besluit tot uitkering, tenzij de Directie daarvoor een eerdere datum bepaalt.
6. De vordering van een aandeelhouder tot uitkering vervalt door een tijdsverloop van vijf jaar.
7. Ten laste van de door de wet voorgeschreven reserves mag een tekort slechts worden gedelgd voor zover de wet dat toestaat.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Op basis van onze werkzaamheden en bevindingen tot op heden, verwachten wij de volgende controleverklaring te kunnen afgeven.

Aan: de aandeelhouders en de raad van commissarissen van VehereX Schade N.V.

Verklaring over de jaarrekening 2016

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2016 van VehereX Schade N.V. (de vennootschap) te Utrecht gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van VehereX Schade N.V. op 31 december 2016 en van het resultaat over 2016 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

- de enkelvoudige balans per 31 december 2016;
- de enkelvoudige winst- en verliesrekening over 2016; en
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening.

Wij zijn onafhankelijk van VehereX Schade N.V. zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Materialiteit	€ 300.000
Toegepaste benchmark	2% van het eigen vermogen per 31-12-2016.
Nadere toelichting	Het eigen vermogen wordt relevant geacht door stakeholders en is een relatief stabiele basis voor de bepaling van de materialiteit. Derhalve achten wij het eigen vermogen de meest geschikte basis voor het bepalen van de materialiteit.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met de raad van commissarissen overeengekomen dat wij aan de raad tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 15.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met de raad van commissarissen gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Risico	Onze controle-aanpak
Schattingen toegepast in de berekening van de technische voorziening voor te betalen schaden	
<p>Veherex Schade N.V. heeft een technische voorziening voor te betalen schaden (€ 74,3 miljoen) die per 31 december 2016 circa 78% betreft van de totale verplichtingen. Deze voorziening bestaat uit een voorziening voor reeds ingegane, periodieke uitkeringen (€ 29,9 miljoen) een voorziening voor verwachte, maar nog niet gemelde schaden (IBNR) ad totaal € 40,6 miljoen, een voorziening voor schadebehandelingskosten van € 2,6 miljoen en een premieverliesvoorziening van € 1,2 miljoen. Het beleid van Veherex Schade N.V. is dat de technische voorzieningen als geheel toereikend moeten zijn.</p> <p>De waardering van deze voorziening bevat schattingen over onzekere toekomstige uitkomsten, zoals de ontwikkeling van de schadelast per schadejaar. Bij arbeidsongeschiktheidsrisico's geldt inherent relatief hoge onzekerheid met betrekking tot de duur en omvang van de toekomstige uitkeringen die Veherex Schade N.V. op basis van de verzekeringsovereenkomsten moet vergoeden aan de verzekerden. Jaarlijks wordt getoetst of dit voorzieningenbeleid past bij de (verwachte) ontwikkeling van de schadelast in de portefeuille. Vervolgens wordt jaarlijks per balansdatum een inschatting gemaakt van de benodigde technische voorziening per schadejaar.</p>	<p>Wij hebben de waardering van de voorziening gecontroleerd door middel van een beoordeling van de kwalitatieve en kwantitatieve analyses die Veherex Schade N.V. heeft uitgevoerd in het kader van de bepaling van de voorziening voor te betalen schaden per 31 december 2016.</p> <p>Bij onze controle hebben wij expliciet aandacht besteed aan de toepassing van het beleid en de wijze waarop de schattingen zijn gemaakt voor de verwachte maar nog niet gemelde schaden. Dit gezien de omvang van deze voorziening en de subjectieve elementen die van toepassing zijn bij het bepalen van de verwachte schadelast voor nog niet gemelde schaden. Wij hebben de toelichtingen op de technische voorziening voor te betalen schaden zoals opgenomen in de jaarrekening bij toelichting 6 'Technische voorzieningen' en de grondslagen voor de waardering per 31 december 2016 beoordeeld.</p> <p>Ten behoeve van onze controle op de administratieve basisgegevens die gehanteerd zijn voor de berekening van de technische voorziening voor reeds gemelde schaden (VPU) hebben wij de opzet van de interne beheersingsmaatregelen in het schadebehandelingsproces beoordeeld en getoetst op bestaan en effectieve werking gedurende het boekjaar. Daarnaast hebben wij detailcontroles uitgevoerd op de administratieve basisgegevens door middel van aansluiting met brondocumentatie of onderliggende</p>

Risico	Onze controle-aanpak
	<p>onderbouwingen. Belangrijke elementen hierbij zijn onder andere de controle op de loonsomgegevens en de arbeidsongeschiktheidspercentages. Bij de controle op administratieve basisgegevens hebben wij (indien van toepassing) een aansluiting gelegd met de door het UWV afgegeven beschikkingen.</p>
Solvency II ratio in de jaarrekening	
<p>In de toelichting op de balans is onder 'Solvency II' de solvabiliteitsratio per 31 december 2016 opgenomen, gebaseerd op de per 1 januari 2016 – door de Wet op het financiële toezicht – in werking getreden Solvency II wetgeving. Deze toelichting van de solvabiliteitsratio biedt informatie over de kapitaalspositie van Veherex op basis van Solvency II grondslagen. Bij de vaststelling van de solvabiliteitsratio is gebruik gemaakt van schattingen met betrekking tot gehanteerde methodologieën en assumpties ('best estimate'). In het bijzonder is deze berekening onderhevig aan de volgende schattingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • de vaststelling van de 'best estimate' verplichting voor verzekeringscontracten, in bijzonder de assumpties voor verwachte nameldingen, invalidering, revalidering en kosten; • de berekening van de risicomarge, in het bijzonder de veronderstelde assumpties voor berekening van het invalideringsrisico als de gehanteerde driver voor uitloop van het invalideringsrisico, • assumpties voor verliescompensatievermogen van uitgestelde belastingen (Loss Absorbing Capacity of Deferred Taxes, LAC DT) voor bepaling van de Solvency Capital Requirement. 	<p>Wij hebben onze actuariële specialisten ingezet om ons te assisteren in de controle van de aan Solvency II ten grondslag liggende berekeningen, welke onder meer omvatten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Overwegingen van de passendheid van assumpties ten aanzien van de 'Incurred But Not Reported' (IBNR) berekening, invalidering, revalidering en kosten veronderstellingen, zoals gehanteerd voor de waardering van de 'best estimate' verplichting voor verzekeringscontracten, waarbij gebruik is gemaakt van gegevens beschikbaar in de sector en historische ontwikkeling van de Veherex portefeuilles. • Overwegingen van de passendheid van de assumpties ten aanzien van de berekening van de risicomarge • Beoordelen van de berekening van de verzekeringstechnische risico's en de marktrisico's. • Beoordelen van assumpties voor Loss Absorbing Capacity Deferred Tax (LAC-DT), waarbij ultimo 2016 louter gebruik gemaakt is van carry-back. Veherex maakt geen gebruik van de netto latente belastingpositie op de balans of van toekomstige winsten. <p>Wij hebben de opzet van de interne beheersmaatregelen met betrekking tot Solvency II berekeningen beoordeeld en getoetst op bestaan.</p> <p>Wij hebben vastgesteld dat de toelichting over Solvency II zoals opgenomen op pagina 37 van de jaarrekening in overeenstemming is met de relevante verslaggevingsvereisten.</p>

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het directieverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het directieverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende overige door wet- of regelgeving gestelde vereisten

Benoeming

Wij zijn door de raad van commissarissen benoemd als accountant van Veherex Schade N.V. vanaf de controle van het boekjaar 2008 en zijn sinds die datum tot op heden de externe accountant.

Beschrijving van verantwoordelijkheden voor de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de raad van bestuur en de raad van commissarissen voor de jaarrekening

De directie is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening en voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is de directie verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de directie noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directie afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de directie de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de directie het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. De directie moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vennootschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directie en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door de directie gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de raad van commissarissen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan de raad van commissarissen dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met de raad over alle relaties en andere

zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening vanuit alle zaken die wij met de raad van commissarissen hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Amsterdam, 17 mei 2017

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. N.M. Pul RA